

ELŐFIZETÉSI ÁR.

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre . . . 4 ft — kr.
Félévre . . . 2 ft — kr.
Negyedévre . . . 1 ft — kr.
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetéseket jutányosan számítunk.

Hivatalos hirdetések 100 szócig 1 forint közzétételnek.

Kinestári bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

SÁTORALJA

Zemplénnvármegye közérdekeit képviselő hetilap.

Megjelenik minden szombaton.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **Steinfeld Jenő.**

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓHIVATAL

hova a lap szellemi részét illető közlemények s az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap sétőküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:

Sárospatak, Kovács-utca 174. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bermentetlen leveleket nem fogadunk el.

Nyitlér minden sora 20 kr.

V i r a d.

I.

Sárospatak városának és a szomszédos vidéknek lakosai nagy elismeréssel tartoznak a „Sátoralja” kiadójának Steinfeld Jenő úrnak, hogy alkalmat nyújt lapja által e város és vidéke érdekeit nyilvános fejtegetések útján tárgyalás alá venni és különösen házával tartozik neki Sárospatak város közönsége, hogy lapját ez idő szerint alapította, mikor e városra hatvan éven át nehezült feudális éjhomálynak szíjjel kell eszolni, s üdvözölve ez év ápril hó elszóját, felsőhajthatunk mi is, hogy *virad*.

Ápril 1-én a város szebb és jobb remény csillaga az eddigi sötét láthatáron feltűnik, mely napon az ósdi idők feudális föld-úri jogok nyüge végső lehetét adja ki. Felviradt egünkön fog-e ragyogni ezen remény-csillag, az e város közönségének lelkes és erős akaratótól fog függni.

Ily kételkedésre jogot ad az eddigi közönbösség, mely azt eredményezte, hogy e hazában a legelhagyottabb, visszamaradottabb, ósdiásb, szánalomra méltóbb város Sárospatak városánál ez idő szerint nem létezik. Az 1848-iki és a rémuralmat követő korszakban létesített alkotások érintetlenül hagyták e várost. A

vasúti országos hálózat, a közgazdasági fejlődés, a mezőgazdasági vívmányok e város közönségére holt intézmények maradtak. Minden faluban láthatni fejlődést határában, községek kötelékében, csak szabad Sárospatak városa vissza maradáson kívül egyebet fel nem mutathat. **Egy magyar város, mely körülbelül 24,000 holdnyi kitűnő talajú termőfölddel, 1400 holdnyi volt világhírű szőlőterülettel, 8000 holdnyi erdővel, irigylesre méltó kőtelepekkel, kebelén keresztül egy másodrendű folyóvízzel, országgal, vasúttal, híres Kollégiummal, állami tanítóképezdével, e mellett 6300 lakossal bír, mégis külsejében rongyos, piszkos, rendetlen, a hazáin, lakosain és ezek házi állatain a kirívó szegénység, földjein a gaz: az egész képen esodálatos szánalmat gerjesztő állapot honol. Kövezetén az emberek lábaikat kifeczegetik, az idegen útas kerüli és futja; czopfos intézményei folytán a vidéki vevők és eladók által kerültetvén, heti vásárjai teljesen kihaltak; miat politikai község e hazában a legvagyonalanabb, a legszegényebb!**

Nem esoda tehát, ha ily körülmények között az itt székelt szolgabírótság, a folyam-mérnökség, a katonaság kedvezőbb elhelyezést óhajtván, faképnél hagyta Patak városát, mely következetesen hű maradt „sáros” külön ismertető nevének.

És ezen példa nélkül álló visszaesés

megtörténhetett egy hercegi nagy uradalom kebelében, egy aránylag pártatlan nagy számú, tudós intelligencia mellett!

Ha ennek okát vizsgáljuk, részben megtaláljuk a következő okmány következményeiben is:

„Sáros-nagy- és kispatak városok mostani és következő közönségei s minden rendű s rangú közbirtokosai, lakosai nevében ezennel tudomásul adjuk, hogy minekutánna több esztendei alkudozás után *közbelegyezésből az elbirtatio megtörtént* s ezen felszabadulási vállalat intézésére egy, az adó ügyétől egészen elkülönített testületnek a választott közönségnek mai napi két városi közönség elbirtationális és minden gazdálkodási dolgainak kezelését által adtuk, hogy az a 300,000 ezüst forintot vállalatot elővilhesse és az egyesekre kevesebb fizetés essék, ezennel lemond a két városi közönség és annak minden felekezetű, rangú és állapotú birtokosai, lakosai lemondanak az egyesek által eddig gyakorolhatott Prima hormérés, srestéshús, szalonna, zsír, só árulásától oly formán, hogy ezen árulási haszonvételek a választottság által haszonbérbe adatván, a bejövő árrenda a váltsággal előállott közadósságok fedezésére fordíttasson és ezen kívül megbizuk a választottságot, hogy erdővel, legelővel, rétekekkel, egy szóval *minden*

TÁRCA:

A majom.

— A „Sátoralja” eredeti tárcája. —

Mikor Radó Sári az édes anyja hazavitte a radnai klastromból, valami tehetetlen szomorúság maradt utána a sötétszürke, rideg bolthajtások alatt. A leányok úgy találták, hogy az élet tulajdonképen végtelenül unalmas hiábavalóság az ő tífai nélkül: a fehér fokótos, szentes apácáknak pedig mintha hiányzott volna valami, Talán a Sári csinyeiért való örökös bosszúság . . .

Mert éjjel nappal hunczfutságon jártatta az eszt. Ha valami szokatlan, merész eset forgatta fel a ven falak rendjét: a Radó Sári apró fehér kezét tudták a dologban. Ha a prelegáló nővér széke alatt megrecsenetek a fel-fört dióhéjak, mérgel lehetett rá venni, hogy azok a Sári reggelijének morzsáiból valók. Ha pedig a hittani óran a szent Terecz megható története alatt egy harsány „Kikeriki” süvített át a levegőn, nyilvánvalóvá lett, hogy Sári próbálgatja: vajjon rekedt-e még?

Igy esett aztán az, hogy míg a leányok előtt államférfiak által megirigyelhető népszerűségnek örvendett; addig másfelől gyakran kellett megjelennie a tisztelendő nővérek feszültes lélőszéke előtt. És míg kint aggodó szívvel

várták a kétségkívül szigorú büntetést, odabenn Sári komoly, ahítatos képpel és tehetetlen hazudozásokkal döntötte meg a felhalmozott vadpontokat. A folyosóra érve pedig oly hangos jó kedvvel polkozott végig a tarka kockaköveken, hogy még a legbátrabb leányok is ijedten hanyták magukra a vészszólató kereszteteket . . .

A radnai klastrom növendékei még mindig sivárnak találták a létet, és szomorúnak a göth ablakok festett üvegein átszűrődő napsugarat, a mikor Radó Sári már a tapolyai fürdő publikumát botránoztatta javában.

Ez az apró, bájos szőke gyermek, a ki nevetős szemével és rózsás arczával a Murilló angyalféjével állott rokonságban, nagy sebtben egy „udvart” szervezett magának és annak élén követte el egyik léhaságot a másik után. A park vadgöszvényei reggeltől napestig hangosak voltak a hancuzozástól: az ő divatu, lesümitott haju matróknak pedig ijedten tért ki a „zigány-hepek” elől; és fejesóvalva latolgatták a tulságosan szabad nevelés hátrányait.

Az udvar különben, — mely jobbadán csak férfiakból állott — meglehetősen republikánus alapokon nyugodott. Rémségecen keves suly lett helyezve az ettikre: ellenben szabad folyás engedtetett mindenféle bolondos ötletnek, a mely alkalmas volt egy negyedórai nevetést szerezni, vagy a masok bosszuságát felköltöni.

Közben pedig ama „magasabb intrikák” szalai szövettek, különösen a fürdőorvos zsarnok hajlamainak gátat emelendők, és egy szép zsidóasszony ellen, a ki egy másik udvar létesítésén fáradozott.

De különösen ártogatott ez az udvar a fürdői rendnek. A csalhatatlan diéták intézménye ugyan, bár elavult-volta kétségen felül áll, — érintetlenül hagyott; ellenben vége volt a jótékony, álmotadó esendnek, mert a vadszőlővel futtatott terrazon éjjelről-éjjelre hangos muzsikaszó hangzott, bele olvadva a pitymalló hajnalba. A pincérek régen kidőltek már; a Veres Karesi bandájának félrejárta a vonó a kezében, mikor Radó Sári széjjel bomlott hajjal, nekiperült arecal újrajtatta az örökös esárdást . . .

A fürdőnek udvarképtelen vendégei épen az igazgatóság erélyes fellépését készültek sürgetni, mikor egy napon a Kovács Rókus úr alakja tünt fel a tapolyai láthatáron.

Rókus úr egy lehetetlenül sárga férfiú volt kívül-belül, a ki a Rókus néven kívül még két virágzó börtörhöz formalt kizárólagos tulajdoni jogot. Lesimitott csepűszin hajával és petyhüdt arcával harmoniában állottak szalmasárga öltönydarabjai, a melyeknek egyszínűk mellett is nagy változatossága a Rókus úr jelleményessége mellett tanuszkodott. Az egész ember különben úgy mozgott, mint a ki nyárst nyelt, és reszelos hangján „én”-nel szokta megkezdeni a diskurzust.

Egyideig ott ödöngött magaráhagyatva a pub

fogad a hírlapilag nyugtáz a rendezőség. Kezdeté fél 8 órákor. A hangverseny műsora a következő: 1. Abel: Olga. Polka mazur. Előadja az ifjusági zenekar. 2. Csengery Gusztáv: A fogoly lengyel. Szavalja Goics Sándor II. ker. o. t. 3. Allaga Géza: Befűtta az útát a hó. Előadja az ifjusági énekkar. 4. Felolvasás: írta Kerekes György polg. és keresk. isk. tanár. Felolvassa Grünstein Simon III. ker. o. t. 5. Lowthian K.: Ne felejtse keringő. Előadja az ifjusági zenekar. 6. Arany J.: A bajusz. Szavalja Gyűrűtsik Mihály III. ker. o. t. 7. Káldy Gy.: Kuruc dalok. Előadja az ifjusági énekkar. 8. Rakóczy-induló: Előadja az ifjusági énekkar. 9. Tánc reggeli.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

* **Hamis vád.** Broszman Ernő topolovkai lakos, az elment alapon tett sikasztás büntette miatt, feljelentést Jakubovics David ügyvéd ellen, mivel ez a részére átadott 1372 frtból, az 541 frt 67 krt kitévő hátralékos adót ki nem fizette, s ez által azt rendeltetésétől elvonva, saját csejéljaira fordította; ezen ügyben azonban az eljárás megszüntetett, Jakubovics David, Broszman Ernő és dr. Kelemen Ármín ellen hamis vád, illetve rágalmaszasi miatti feljelentést tett, minek következtében a kir. törvényszék Broszman Ernőt hamis vád büntette miatt, vád alá helyezte, ellenben dr. Kelemen Ármín ellen a további eljárást megszüntette.

* **Zsarolás.** A varanno csemernyei Polovina pusztán a majorban lévő két keves vizet tartalmazó. Groszman Mór ispan, nehogy a zabot befuvarozó 16 dávidvagasi lakos okrókkel a vizet elfogyasszák, a kutat lakattal elcsukatta, azonban valaki a lakatot letörvén, nevezett ispan a dávidvagasi lakos megüzente, hogy ha a zab illetményűért mennek, a lakat értéket meghozzák. Másnap midőn Barcsik János s többen a majorból illetményeikben már kikapott zabbal terhelt szekereknek hazafelé indultak, Groszman Mór, Okaly Mihály és Csizsar János. Barcsik szekerehez mentek, s ennek szekereiről egy láncot levenni parkodtak; de minthogy ezt levenni nem engedte, ott előbb Groszman Mór, majd Okaly Mihály a szekerehez szorította, mi közben Groszman Mór az okrókhoz ment, s egynek kötelet elvágta, az okrókat a jarmóból kifogta, mit Barcsik János meglátva, kijelentette, hogy inkább láncot adjon oda, de az okrókat nem, mire Csizsar János a láncot elvetette. Tekintettel arra, hogy vadlott cselekménye az ellopott lakat értékének visszatértesére, tehát vagyoni hasznára irányult; és tekintettel arra, hogy vádlottak oly mérvű erőszakot alkalmaztak, hogy ezzel szemben panaszosnak a lánc elvételét tűrni kellett, s vádlottak tenye a zsarolás tényállásukat megállapította; Groszman Mór, Okaly Mihály és Csizsar János zsarolás vétsége miatt vád alá helyezettek.

CSARNOK.

A sárospataki állami tanítóképezde huszonöt éves emlékünnepe.

Lélek emelő ünnepély folyt le a sárospataki állami tanítóképezde zenetermében f. hó 22-én. Mar az ünnepély előtti napokon gyülekeztek az intézet növendékei, némelyik magával hozván nejét is, hogy megmutathassa neki, hol tanult ő, a tanítói oklevél megszerzése végett. Eljöttek azon megyebeli tanítók is, a kik nem a pataki képezdében tanultak, de hallván annak jó híret, személyesen akartak meggyőződni a hallottak felől. Jöttek különösen a vidék református lelkeszei. Megérkezett Budapestrol az „Országos Tanítóképző Egyesület” küldötte Nagy László tanítóképezdei tanár, a közoktatási tanács tagja, lelkes harczosa a nevelésnek, különösen a tanítóképezésnek hírneves pedagógia író. Szerleglett a város művelt közönsége is férfi és női tagjai; a város előjárósága. Eljött Nemes Lajos királyi tanácsos, Zemplenyi megye nagyra becsült főtanfelügyelője; a képezdei igazgatótanács tagjai: Szekeres Kálmán r. kath. főesperes, Puzsa Sándor g. katolikus főesperes, Balint Dezső helybeli ref. lelkész. A nemzeti szízu zász-

lóval felszított képezdebe eljöttek a sárospataki ev. ref. főiskola theologiai, jogi, bölcsészeti és gimnáziumi tanárok, tanítványaikkal, élükön méltóságos Kun Bertalan tiszániszemni ev. ref. egyházkerület püspökével, dr. Lengyel Endre főiskolai igazgató tanácsossal, mint az intézet világi képviselőjével.

A nagy számú díszes közönség elhelyezkedvén, délelőtt 10 órákor a 70 tagból álló képezdei ifjak zene- és ének-kara a „Hymnus” gyönyörű éneklésével nyitotta meg az ünnepélyt. Az éneklés zongora, harmónium, czimbalom és vonós hangszerek: hegedű és bőgőkísérettel a legszebb összhangban történt. A zenetanár Hódossy Béla oly ügyesen vezényelte az éneklést, hogy a szabatosan előadott darab, ünnepi hangulatba ejtette a közönséget. A közepre kitett, borostyán koszorúval ékesített, hordozható katetrába Nemes Lajos királyi tanfelügyelő lépett, hogy az ő ékes szólaival elmondja a megnyitó beszédet. Vázolta a képezde történetét, hogy azt 1858-ban a Hegedűs László akkori alsó-zempléni esperes, Erdélyi János tanár és költő, Arvai József indítványára a tiszániszemni ref. egyházkerület állította fel, az egyes egyházak által megajánlott összegből. Megalkottatván, a nagy báró Eötvös vallás és közoktatási miniszter által az 1868. 38. t.-cz. kimondott az általános népnevelés. Ennek keresztülvitelére 20 tanítóképezde állítottott az országban. Ekkor vette át az állam a sárospataki jó hírnevnek örvendő felekezeti képezdet, megvásárolván 50 ezer forintért ezen épület, mely kezdetben kaszárnyának készült, de a főiskola átalakította urri konviktusnak. Megnyitottat az intézet 1869. január 20-án három osztálytal ajtójukat a felekezeti képezdebe járt növendékek igazgatójukkal Kis Józseffel egyetemben. Minthogy az előző évben Arvai József volt képezdei igazgatót s egyszermind paedagógust, zemplenmege tanfelügyelőjévé neveztek ki. Az intézet növendékeit nagy részben a főiskolából kerülvén ki, többnyire reformátusok, erre a kinevezésnél mindig tekintettel volt a miniszter; ezért a képezdei tanárok is kevés kivétellel reformátusok; így avtettek azt a hazafias szellemet, mely a 4-edfél százados sárospataki főiskolában kezdettől fogva uralkodik. Kéri Isten áldását e negyedszázados intézetre, annak jelenlegi tanáraitra és növendékeire, a szép számmal egybesereglett közönségre, az ünnepélyt megnyitottának nyilvánítja. A megnyitó beszéd után az intézeti énekkar a Liszt által írt Királyi-dalt adta elő. Majd az intézet jelenlegi igazgatója Dezső Lajos lépett a szószebe, hogy rajzolja az intézet huszonöt éves történetét. Ő a tanítóképezde történetével kezdte, elmondotta, hogy a római katolikusok hazánkban a ratió educationis korában a mint felállították a normális iskolákat, a kik tanítók akartak lenni, egy két évig a normában hospitáltak, gyakoroltak magokat a tanítás mesterségében, a gyakorlatra fektettek a fősúlyt, az elméletre keveset adtak. Később a tanítás gyakorlatlan kívül énekre, zénere, és rajzra is tanították őket. A reformátusok ennek éppen az ellenkezőjét cselekedtek. Ők az elméletre fektettek a fősúlyt, a gyakorlati képzést teljesen mellőzték. Az akadémikusoknak előadták a nevelést, ezek mentek az akadémiai promóciókra, vagy három éves rektóriákra, kik közül sokan a tanítói pályán maradtak az egyházmegyei küldöttség előtt a tanításból vizsgát tettek. A gimnáziumi osztályokból praepetoroknak vagy segédtanítóknak mentek, kik közül némelyek visszajöttek tanulmányaik folytatására, de sokan künn is maradtak, később rendes tanítókká lettek. A negyvenes évek utolján és az ötvenes évek elején tanítóképezdek állítottak a ref. felekezethek által, előbb két-, majd később 3 éves tanfolyammal. Az állam avtette a két felekezett által alkalmazott elvet: az elmélett egyesítette a gyakorlattal, állított a képezde mellé gyakorlóiskolat, hol a növendékek gyakorolják magát a tanítást. Az előbbi években alkalmazott 3 éves tanfolyamot 4 évre emelte fel, hogy a tanításban való gyakorlásra több idő jusson. Megemlékezett az alla ni tanítóképezdek küzdelmeiről, mondván a többek közt, hogy azokat vallastalansággal vádolták. Ha vallastalanok, — a mi nem all, — annak a katekhetak volnának az okai, mert úgy a római és görög katolikusok, mint a ref. és izraelita vallású növendékeknek vannak hitoktatói. Ha csakugyan volna hiba, azt annak tulajdonítja, hogy különösebben a reformátu-

soknál igen gyakran változnak a vallastalanok, egynek-egynek működése mélyebb nyomot nem hagyhat a növendék lelkében. Nem mondta ki világosan, de bizonyosan azért említette ezt az igazgató, miszerint kívánatos lenne, ha a tiszániszemni ev. ref. egyházkerület állandó vallastanárt tartana a képezdei növendékek részére. Az állami tanítóképezde előnyéül említi, hogy a különféle felekezeti növendékek megtanulnak egymás iránt türelmesek lenni. Végül tekintvén a tanítéletünkből kikerült, itt egybesereglett tanítóknak, azt mondja: ha Magyarország összes tanítói lyének, akkor hazánkban a pokol kapui sem győzedelmeskedhetnek. Egy hírlapi cikkben nem lehet kimerítőleg közölni egy részletben kidolgozott értekezést. A kit közelebből érdekel, az majd elolvashatja a tanulmányos művet, ha az a sajtó elől kikéri. Ezután a Hódossy Béla által írt „Elmult idők” című szép darabot adta elő az intézeti zenekar. Majd Berecz Károly lépett a szószebe, mint az intézet egykori növendéke, hogy elszavalja az alkalomra írt „Uj hódítók” című, emelkedett hangulatú ódáját, mely e lapok legközelebbi számában megjelent. A mű ügy alakilag, mint tarlalmilag, valamint a felmondásban is megfelelt a kívánalomnak. A hallgatóság tapsokkal és eljenzással jutalmazta a szerzőt. Ezután Nagy László, mint az Országos tanítóképző egyesület küldötte mondotta el a szépen átgondolt idvülő beszédét, buzdítván az intézet tanárait és növendékeit s az innen kikerült tanítókat, hogy mint eddig, úgy ezután is hazafias szemlemben működjenek. Kívánván, hogy lengjen felettük a Rakóczyak és Lorantfiak szelleme. Majd Veres Ferenc képezdei tanár olvasta fel a sárospataki főiskolai tanári karának Dr. Finkei József jogtanár ez evi közigazgató által írt meleg hangú üdvözlő levélét, végül a képezde összes növendékei a Szózat éneklésével bezárták a tulajdonképeni ünnepélyt. A közönség emelkedett hangulatban oszlott szét, hogy egy része a fether asztalnál újra találkozzék.

Itt letehetném a tollat, ha nem tudnám azt, hogy a mik ezután történtek, éppen úgy érdekel e lapok olvasóit, mint az előbbienek.

(Folyt. köv.)

Egri.

NYILTTÉR.*

Nyilatkozat.

A „Zemplén” és „Sátoralja” című lapok legközelebbi számában, az ipartestületi bál meghívóknak nem helyben nyomtatása miatt, Banóczy Kálmán ipartestületi elnök ellen intézett, s „egy iparos” aláírással ellátott közleményre, a bál bizottság folyó hó 22-én tartott gyűlésen egyhangulag határozatba hozta, hogy miután az elnök mindenben a bál-bizottság határozata szerint járt el, s a bál meghívókat a bizottság határozata szerint rendelte meg Budapestén Galitzenstein H. Jóhánnyal papír-nyagy-kereskedésével és azzal a bizottság teljesen meg is van elégedve. — továbbá miután a meghívók készítése iránt a helybeli nyomdászok is felhívattak, de az igényeknek megfelelő kiállítani nem tudtak, — végre miután a bizottság az elnök eljárását mindenben helyesli és correctnek tartja, — megbotrányozását nyilvánítja a személyes boszúból eredt azon közleményekkel szemben, melyek elnökének — és ezzel a bizottságnak is — megtámadtatására irányultak, — s a midőn az abban foglalt tamadást, megvételssel visszautasítja, ebbeli határozatának a nyilvánosság terén is kifejezést kíván adni és annak a „Zemplén”, „Sátoralja” és „Közérdek”-ben közlésével a titkár megbizga. — s kijelenti azt is, hogy Banóczy Kálmán ipartestületi elnök urnak, az iparosok érdekében üzenetlenül tett buzgó faramadást mindenkor méltányolja és nem hiszi, hogy az ellene személyes boszúból cikkek írója „iparos” lenne, mert az iparosokat sokkal tisztességesebb egyéneknek ösmeri, semhogy akadna közöttük csak egy is, ki a nem régen Augusztós állásfához hasonló ipartestületet megüzít és azt a kor színvonalára emelő elnököt, ily otromba módon megsérteni nem szegyenének.

Kelt S.-A.-Ujhely, 1885. január hó 22-én,

a bál-bizottság meghívásából:

Gathy Géza, testületi titkár.

* E rovathoz közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.